

ÁFORM UM LAGASETNINGU

– sbr. samþykkt ríkisstjórnar frá 10. mars 2017, 1.-4. gr.

Málsheiti og nr.	MAR22090003. Frumvarp til laga um breytingu á ýmsum lögum á sviði fiskveiðistjórnar (viðurlög og tengdir aðilar).
Ráðuneyti /verkefnisstjóri	Matvælaráðuneyti/skrifstofa sjávarútvegs.
Innleiðing EES-gerðar?	☐ Já ☒ Nei
Dags.	05.09.2022.

A. Úrlausnarefni

1. Forsaga máls og tilefni

2. Í desember 2018 skilaði Ríkisendurskoðun skýrslu þar sem gerð var stjórnsýsluúttekt á eftirliti Fiskistofu að beiðni Alþingis. Í skýrslunni var farið yfir hlutverk og rekstur Fiskistofu, eftirlit með vigtun sjávaraflla, eftirlit með brottkasti og eftirlit með samþjöppun aflaheimilda. Það var niðurstaða Ríkisendurskoðunar að ráðast þyrfti í ýmsar úrbætur til að Fiskistofa gæti sinnt þeim viðfangsefnum, sem henni er falið samkvæmt lögum, með skilvirkum og árangursríkum hætti.

Til að bregðast við skýrslu Ríkisendurskoðunar og þeim ábendingum sem þar komu fram skipaði sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra verkefnastjórn til að fjalla um þær athugasemdir og ábendingar sem komu fram í skýrslunni. Var verkefnastjórninni falið að setja fram ábendingar um nauðsynlegar breytingar á lögum og stjórnvaldsfyrirmælum. Til að styðja við starf verkefnastjórnarinnar skipaði ráðherra einnig samráðshóp með fulltrúum allra þingflokka á Alþingi, stofnana og helstu hagaðila í sjávarútvegi til ráðgjafar um hvernig bæta megi eftirlit með nýtingu fiskveiðiauðlindarinnar. Skýrsla verkefnastjórnar kom út í júlí 2020.

Frumvarp til laga um breytingu á ýmsum lögum á sviði fiskveiðistjórnar (viðurlög, tengdir aðilar o.fl.) var lagt fram af sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra á 151. löggjafarþingi (þingskjal 1183 -704. mál) en frumvarpið náði ekki fram að ganga í þinginu.

Á 152. löggjafarþingi lagði matvælaráðherra fram frumvarp að nýju um breytingu á ýmsum lögum á sviði fiskveiðistjórnar (eftirlit Fiskistofu o.fl.). Það frumvarp sem varð að lögum nr. 85/2022 fjallaði einkum um eftirlit Fiskistofu og heimildir stofnunarinnar til að viðhafa rafrænt eftirlit með myndavélum og fjarstýrðum loftförum. Talið var nauðsynlegt að koma ákvæðum um þessar heimildir Fiskistofu í lög en ákveðið að vinna frekar að ákvæðum um viðurlög og tengda aðila.

Með áformum um lagafrumvarp á árinu 2023 er ætlunin að leggja fram tillögur um breytingar á lögum í samræmi við fyrri vinnu.

3. Hvert er úrlausnarefnið?

Áformað er að leggja til að komið verði á fót heildstæðu viðurlagakerfi vegna brota á helstu lögum á sviði fiskveiðistjórnar; á lögum nr. 57/1996, nr. 116/2006, nr. 79/1997, nr. 22/1998 og nr. 151/1996. Þá er áformað að leggja til að hugtakið raunveruleg yfirráð við framkvæmd reglna um hámarksaflahlutdeild og tengda aðila verði afmarkað nánar.

4. Að hvaða marki duga gildandi lög og reglur ekki til?

Ríkisendurskoðun hefur bent á í fyrrnefndri skýrslu að ráðast þurfi í endurskoðun á ákvæðum laga um stjórn fiskveiða svo reglur um hámarks aflahlutdeild séu skýrar. Í fyrrnefndri skýrslu verkefnastjórnar er lagt til að komið verði á einu heildstæðu viðurlagakerfi við brotum gegn fiskveiðilöggjöfinni til að hægt sé að bregðast við á sem virkastan hátt.

B. Markmið

1. Stefna hins opinbera á viðkomandi málefnasviði/málaflokki Markmið fiskveiðistjórnunar er að stuðla að verndun og hagkvæmri nýtingu nytjastofna Íslands og tryggja þannig trausta atvinnu og byggð í landinu. Eftirlit þarf að vera skilvirkt og gagnsætt og hafa tilætluð fælingar- og varnaðaráhrif. Öflugt eftirlit er mikilvægur liður í stefnu stjórnvalda um ábyrgar og sjálfbærar veiðar. 2. Markmið sem að er stefnt með lagasetningu í ljósi úrlausnarefnis og stefnu stjórnvalda Með fyrirhugaðri lagasetningu er leitast við að styrkja enn frekar eftirlit Fiskistofu svo það verði skilvirkt og gagnsætt og að stofnunin hafi skýran lagagrunn til að takast á við eftirlitsverkefni sín sem eru í senn umfangsmikil og flókin.
C. Leiðir 1. Ekkert aðhafst - hvaða afleiðingar hefði það? Þá væri hvorki verið að vinna áfram með markvissum hætti með þær athugasemdir sem bent var á í skýrslu Ríkisendurskoðunar né vinna áfram með þær tillögur verkefnastjórnar sem voru ekki hluti af lögum nr. 85/2022. 2. Önnur úrræði en lagasetning sem metin hafa verið Eftirlitsheimildir og viðurlög eru lögbundin og því verður að breyta lögum til að gera eftirlit skilvirkara. 3. Mögulegar leiðir við lagasetningu Nauðsynlegt er að leggja til lagabreytingar þar sem um viðurlagaákvæði er að ræða. Áformað er að gera tillögur um breytingar á þeim lögum sem varða fiskveiðistjórn. Þá þarf að breyta lögum um stjórn fiskveiða ef ætlunin er að gera breytingar á ákvæðum um tengda aðila.
D. Hvaða leið er áformuð og hvers vegna? 1. Stutt lýsing á þeirri leið sem áformuð er og rökstuðningur fyrir henni Til að vinna að heildstæðu viðurlagakerfi þyrfti að breyta lögum nr. 116/2006, um stjórn fiskveiða, lögum nr. 57/1997, um umgengni um nytjastofna sjávar, lögum nr. 79/1997, um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands, lögum nr. 151/1996, um veiðar utan fiskveiðilandhelgi Íslands og lögum nr. 22/1998, um veiðar og vinnslu erlendra skipa. Til að breyta ákvæðum er verða raunveruleg yfirráð við framkvæmd reglna um hámarksaflahlutdeild og tengda aðila þyrfti að breyta lögum nr. 116/2006, um stjórn fiskveiða. Þá gæti þurft að gera breytingar á lögum nr. 36/1992, um Fiskistofu. 2. Helstu fyrirhuguðu breytingar á gildandi lögum og reglum, hvort heldur bætt er við eða fellt brott Sjá lið D.1.
E. Samræmi við stjórnarskrá og þjóðarétt – aðrar grundvallarspurningar 1. Koma áformin inn á svið stjórnarskrár og þjóðréttarskuldbindinga? Nei. Takmarkanir á eignarétti koma inn á svið stjórnarskrár en ekki er áformað að koma fram með nýjar takmarkanir heldur vinna með takmarkanir sem fyrir eru í lögum um stjórn fiskveiða og stuðla að skilvirkara eftirliti og framkvæmd. 2. Varða áformin ákvæði EES-samningsins um ríkisaðstoð, tæknilegar reglur um vöru og fjarþjónustu eða frelsi til að veita þjónustu? Nei. 3. Er önnur grundvallarlöggjöf sem taka þarf tillit til? Nei.
F. Samráð

1. Hverjir eru helstu hagsmunaaðilar? Samtök fyrirtækja í sjávarútvegi, Landssamband smábátaeigenda, Félag skipstjórnarmanna, Sjómannasamband Íslands, Félag vélstjóra og málmteknimanna, Samtök smærri útgerða, Samtök fiskframleiðenda og útflytjenda, Hafnasamband Íslands, Fiskistofa, Hafrannsóknastofnun, Matís, Matvælastofnun, Landhelgisgæslan. 2. Er skörun við stjórnarmálefni annarra ráðuneyta? Ekki hægt að segja til um það að svo stöddu. 3. Samráð sem þegar hefur farið fram Samráð hefur farið fram við vinnslu fyrri frumvarpa. Þá var við gerð skýrslu verkefnastjórnar samráð og þátttaka helstu hagsmunaaðila. 4. Fyrirhugað samráð Áform um lagasetningu verða birt í samráðsgátt stjórnvalda sem og drög að frumvarpi til laga. Hagsmunaaðilum verður tilkynnt sérstaklega um áformin og birtingu þeirra í samráðsgátt.
G. Mat á áhrifum þeirrar leiðar sem áformuð er
1. Niðurstaða frummats á áhrifum, sbr. fylgiskjal 1. Samandregin niðurstaða fjárhagsáhrifa fyrir ríkissjóð – heildarútkoma varðandi tekjur, gjöld, afkomu og efnahag Gangi áformin eftir er gert ráð fyrir fjárhagsáhrifum fyrir ríkissjóð. Þau hafa þó ekki verið metin á þessu stigi þar sem tillögur liggja ekki fyrir en munu verða metin við endanlegt mat. 2. Önnur áhrif en bein fjárhagsáhrif, álitamál eða fyrirvarar sem ástæða þykir til að vekja athygli á Varúðaráhrif skýrari viðurlaga og yfirsýn upplýsinga um aðila og hámarksaflahlutdeild meiri. 3. Samfélagslegur ávinningur veginn á móti kostnaði og fyrirhöfn (ekki gerð krafa um tölulegt mat) Skilvirkara eftirlit og framfylgni við reglur mun hafa jákvæð samfélagsleg áhrif til lengri tíma litið.
H. Næstu skref, innleiðing
1. Hefur verið gerð verkefnisáætlun fyrir frumvarpssmiðina? Já. 2. Hvernig verður staðið að innleiðingu löggjafar? Hvað má gera ráð fyrir að þeir sem verða fyrir áhrifum, opinberar stofnanir/hagsmunaaðilar/almennigur, þurfi langan tíma til undirbúnings/aðlögunar? Ekki er hægt að leggja mat á það að svo stöddu þar sem tillögur liggja ekki fyrir. 3. Hvaða forsendur þurfa að vera fyrir hendi til að lagasetning beri árangur? Ekki hægt að meta það að svo stöddu. 4. Mælikvarðar á árangur og útkomu Hægt verður að skoða skilvirkni eftirlits Fiskistofu. 5. Hefur verið hugað að því að afla gagna til að meta árangur þegar þar að kemur? Gert er ráð fyrir að efni frumvarpsins muni falla vel að núverandi fiskveiðistjórnunarkerfi. Mikil gagnasöfnun er hjá Fiskistofu og ættu þau gögn að geta nýst í það að mæla árangur þegar þar kemur.
I. Annað
J. Fylgiskjöl
1. Mat á áhrifum lagasetningar – Frummat, sbr. eyðublað 2. Önnur fylgiskjöl eftir atvikum

